

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

De S. Gerardo episcopo & martyre.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

DE S. GERARDO EPISCOPO ET MARTYRE.

391

concitus descendit, atq; in eiusdem rustici amplexum ruit, eumque ex amore nimio constringere coepit brachijs, & osculari, magnasque gratias agere, quod is de se talia iudicasset, dicens: Tu solus es, qui in me apertos oculos habuisti. Qua ex re pensandum est, cuius apud se humilitatis fuerit, qui despicientem se rusticum amplius amavit. Qualis enim quisque apud se lateat, contumelia illata probat. Nam sicut superbi honoribus, sic plerumque humiles sua despectione gratulantur. Cumque se & in alienis oculis viles adspiciunt, idcirco gaudent, quia hoc iudicio confirmari intelligunt, quod de se & ipsi apud semetipsos habuerunt.

Vir sanctus
gaudet cō-
temptu sui.

Humilis
quisque sua
despectione
negaudet.

Petrus. Vt agnosco, vir iste magnus foris fuit in miraculis: sed maior intus in humilitate cordis.

HISTORIA SANCTI GERARDI EPISCOPI
CANADIENSIS IN PANNONIA, ET MARTYRIS,
ex MS. codice per F. Laur. Surium, mutato hinc inde
stylo, descripta. Est autem fide digna.

AVDIA, quæ Christi participibus dies hodierna contulit, ex beati patris nostri, Christi que martyris Gerardi meritibus fluxere. Is enim huius lucis lumen per Venetos parentes sortitus, Dei gratia illum preueniente, ab ipsa puertitia coepit Domino nostro Iesu Christo esse deuotus, & doctrinæ Euangelicæ per omnia parere. Itaque & ipsum monasticæ religionis habitum puer accepit, lustramque primi parentis viam declinans, noui hominis iecundum Deum creati vestigijs insistens, regionis per inobedientiam amissæ, nempe paradisi, gaudia adolescens studuit appetere & amare. Cum sic igitur sincero animo sanctam vitam duceret, cupido ei incescit Dominicum sepulcrum inuisendi, vt Christum, qui cum diues esset, propter nos egenus factus est, inops ipse & pauper sequeretur. Egressus itaque de terra & de cognatione sua, tendebat ad Orientem, vbi Abraham & diuitijs auctus est, & pater multarum gentium effectus: vti etiam ipse in Abrahamæ femine, id est, in Christo datam benedictionem, suscepto peregrinationis labore, instar fidelis Abrahamæ adipisceretur.

24. Septemb.
Cap. 1.

Patria S.
Gerardi.

Puer com-
plectitur
monachi-
finum.

Proficisci
vult Hiero-
solytam.

Peruenit interim in Pannoniæ partes, cuius habenas tunc Christianissimus Rex Stephanus moderabatur: ad quem Regem vir Dei humilis & simplex accessit, causamque sui itineris ei aperiens, maiori studio & amore ab eo exceptus est. Vbi autem animaduertit Rex, eum moribus & doctrina bonum Christi odorem spirare, clam dimissis itineris eius socijs, illum solum apud se retinuit inuitum, eique seruando custodes adhibuit. Cernens verò seruus Christi se solum illic derelictum, vt populi strepitus euitaret, eius regionis eremum, quam Beel vocant, petijt, atque illic septennio ieiunij & precibus vacans, excepto Mauro monacho, solus habitauit. Interea memoratus Rex Stephanus vt robustissimus Iosue, impietatem gentis profligauit, crudelesque ac barbaros ethnicorum mores edomuit, ac plurimorum pectora ad suscipienda sanctæ fidei semina præparauit. Videns autem pius Rex regnum suum pacis tranquillitatem adeptum, seruum Dei Gerardum ab eremo reuocauit, pontificali que infula decoratum, ad prædicandum populo suo destinauit. Tantam autem superna pietas ei contulit gratiam, vt eum omnes loci illius incolæ vnicè amarent, & vt patrem colerent, ita vt iam pater multorum instar Abrahamæ patriarchæ haberetur.

Cap. 2.

S. Stephanus
rex est apud
se retinuit
inuitum.
Viuat in
eremo.

Creatur
Episcopus.

Crescente verò fidelium numero, ecclesias Deo per singulas vrbes ædificauit: principalem autem ecclesiam in honorem sancti Georgij, preciosissimi Christi martyris, ad litus Morisij fluminis extruxit, atque inde Morissenam sedem appellauit, quam beatus Rex Stephanus dotarijs muneribus nobiliter ditauit. In qua ecclesia ad honorem beatissimæ matris Domini Saluatoris venerabilem crexit aram, ante quam thuribulum argenteum collocauit, eiusque ministerio duos prouectæ ætatis homines adhibuit, qui iugiter illic vigilarent atque operam darent, nè vlla vnquam hora thymiamia ibi deesset. Singulis quoque sabbatis cum nouem lectionibus, vt in die Asumptio-

Cap. 3.

Nota de p.
petro thy-
miamate.

sumptionis eiusdem sanctissimæ matris, magnisque laudum præconijs deuotionis suæ officium illic explebat. Cæteris autem diebus, matutinis & vespertinis precibus absolutis, bis cum processione eò venire solebat. quæ consuetudo hodieque perseuerat. Porrò laudibus & venerationi eiusdem sacratissimæ Virginis, tantæ humilitatis obsequio se subdere nouerat, vt si quis reus, clam à sancti viri familiaribus edoctus, veniam ab ipso peteret per nomen matris Christi, mox audito nomine matris misericordiæ, pater sanctus lachrymis perfunderetur, & perindè acsi ipse reus esset, à reo veniam peteret : filium quoque suum illum fore affirmaret, si eam syncerè Dei crederet genitricem. Ipso auctore, ab Hungarica gente non pronunciatum nomen ipsum matris Dei, sed Dominam eam vocant. Si sit autem pronunciatum illius nomen, statim flexis genibus & demissis in terram capitibus, sese inclinant. Atque adeò Pannonia, à sancto Rege suo Stephano, familia S. Mariæ appellata est. O prædicandam virorum prudentiam, qui in hanc maris stellam intendendo, vitæ suæ cursum dirigebant : vt contemplatione exemplorum eius, possent inter huius seculi fluctus nauigantes, voluptatū illecebras & incitamenta, tanquam Scyllæam voraginem declinare, portumq; æternæ salutis attingere.

Hungari q̄
reuerenter
matrē Dei
coluerint.

Cap. 4.
Fecit hoc,
nē vinum
acceceret.

Nota humi-
litem.

Eius leuem
commotio-
nem mira
arte mini-
stri facile fe-
dant.

Matth. 18.
Cap. 5.

Debitum
seruitutis
officiū sua-
uiter per-
soluendum.

Cap. 6.
Nota S. Ste-
phani regis
eximiu erga
Dei matrē
amorem.

Osce 4.

Erga ministeria Ecclesiastica, magna beato viro cura & sollicitudo inerat. Itaque æstiuo tempore in domo Dei vascula glacie plena ponebantur, in quibus laguncula & vinum, quod posset optimum inueniri, ad Dominici sanguinis consecrationem afferuarentur. Dicebat enim, quod per fidem intus accipitur, id extrinsecus suauiter inueniri. Nocturno tempore leprosum in suo reponerat lectulo, & arrepta securi, ad syluam solus pergebat, fasciculosque lignorum pro corporis sui castigatione proprijs humeris inde reportans, seruorum suorum labores sæpè anteuertebat ac subleuabat. Cùm illi proficiscendum esset à loco in locum, non iumento utebatur, sed vehiculo : in quo sedens, libros, quos sancti spiritus gratiâ composuerat, relegebat. Vestibus cilicinis & ex arietum pilis confectis sæpè induebatur. Vt autem sanctis hominibus vsuenerit solet, aliquando negligentia aurigæ sui, aut qualibet iniuria læsus, leui ira commotus, iussit protinus hominem reum flagellis cæsum, duris vinculis alligari. Parebant verò illi ministri, sed non ignorantes animi eius clementiam & suauitatem, iuxta viam, qua sanctus pater transiturus erat, hominem culpa obnoxium ad stipitem alligabant, & plagarum vestigia in eius nudo dorso gallinæ aut alterius animantis sanguine exprimebant. Cumque eò peruenisset homo Dei, oblitus seueritatis suæ, illic è vehiculo exiliens, ad vinctum illum properabat, & modò stipitem, brachia, manus ac vincula, modò pedes osculabatur, munera pollicebatur, si veniam & misericordiam ab homine consequi mereretur. Si cui tum id videre contingeret, illum virum Dei pro tanta humilitate & simplicitate dicere non dubitaret conuersum in puerum illum, quem Saluator imitandum statuit in medio discipulorum suorum.

Etsi autem Episcopalem functionem & dignitatem summa prudentia administra- ret, at tamen eremum non reliquit : sed apud vrbes, ad quas concionaturus venie- bat, cellulas sibi in syluarum secretioribus locis construxit, in quibus ligatus perno- tasset, multasque afflictiones, soli Deo cognitæ, pertulisse memoratur. Cùm ali- quando pro cuiusdam defensione ad beatum Stephanum Regem properaret, in eius regionis parte quadam, pecoribus pascendis opportuna & apta, vir Dei hospitio vsus fuit. In ea autem domo sub noctis medium ancilla quædam manibus versans molam, qua triticum terebatur, laboris molestiam cantilena temperabat. Ea autem cantilena expergefactus vir sanctus, accersito ministro, quid ea sibi velit, inquit. Re- spondet ei famulus id, quod res erat. Mox pius pastor infusus lachrymis : Felicem, inquit, sceminam, quæ cum sit sub alterius potestate constituta, debitum seruitutis officium tam suauiter absque vllò murmure persoluit. iussitque ei non minimum pec- unia pondus deferri.

Postquam autem beatus Rex Stephanus totam Pannoniam ad veram Christi lu- cem adduxit, eam sub patrociniò sanctissimæ matris Dei semperque virginis Mariæ voluit contineri : atque in ipso die Assumptionis eius migrans à corpore, ipse quo- que ad æternam requiem assumptus est. Successit autem ei Petrus Rex : cui cùm omnes Pannoniæ principes fidem & amorem se conseruatueros iurassent, vnus ex eis, illo exturbato, regiam sibi authoritatem per vim vsurpauit. Eo autem regnante, sicut propheta ait, sanguis sanguinè tetigit, & peccata peccatis cumulata sunt. Nan- que

que ipsis sanctis Quadragesimæ diebus, honestissimos sui consilij viros, sudibus ac palis perindè vt immunda pecora interficere non dubitauit. Deindè ad Morissenam sedem, nempe ad Gerardi pontificis locum, Paschalia sacramenta celebraturus aduenit: atque in ipso die Dominicæ resurrectionis, vt pater eiusdem loci regio capiti diadema imposurus adueniret, ab Episcopis & principibus per honestissimos viros inuitatur. At illo renuente, reliqui pontifices Regi coronam imponunt, magnoque Cleri & populi comitatu Rex ornatus, ecclesiam ingreditur. At verò plenus spiritu sancto beatus Episcopus, stola candida indutus, pulpitem ascendit, Regemque his verbis per interpretem intrepidus alloquitur:

Obseruatio sanctæ Quadragesimæ peccatoribus pro venia, iustis pro præmio constituta est. Quam tu Rex cum cadibus pollueris, mihi que nomen patris eripueris, per te dulcissimis filijs orbato, nullam hodiè veniam mereris. Et quia pro Christo meo hodiè mori paratus sum, quæ tibi sint euentura, pronuntiabo: Anno tertio regni tui gladius vltionis excitabitur in te, qui tibi regnum improba fraude per vim acquisitum auferet, & cum illo pariter & vitam. Hæc cum Regis amici, liberalibus instituti literis, attoniti mirarentur, innuebant interpreti, vt taceret, Episcopum ab ira & indignatione Regis seruare volentes. ijsque interpres timens assensit. At verò pastor immorigerum interpretem perurgeret & compellit, vt pergat, ita dicens: Deum time, Regem honora, patris tui verba edicito. Tandem coactus interpres, pastoris declarauit sententiam, non mediocriter Regis iram reformidans. Postquam autem euenere, quæ dixerat beatus Episcopus, totius regni incolæ re ipsa didicerunt, eum prophetiæ spiritum habuisse. Prædixerat nanque etiam in illa gente immanem seditionem excitatum iri, atque in ea se mortem appetitum. Nolim igitur, quisquis es Christiana religione initiatus, ex me humana prudentia nosse velis, num hic sanctus vir in vita sua miracula, quæ sunt cum reprobis communia, ediderit: num cæcis visum, surdis auditum reformarit, tametsi eiusmodi spiritaliter ei non defuerint. Nihil horum à te requirit Deus. Da operam, vt sancti spiritus gratia adiutus, huius beati viri humilitatem & pietatem obtineas: nec dubites te habiturum partem in regno Dei patris, & Christi eius.

Vno indè lustro euoluto, & altero inchoato, prædicta seditio extitit: in qua cum ad Albam regale vltimæ vir Dei proficisceretur, apud ecclesiam S. Sabine virginis & martyris hospitio vsus est, illicque coenantibus fratribus ait: Fratres & amici, cras ad cœnam agni Dei vocamur. Itaque absque detractione properemus, pro Christo moriamur. Altera verò illucescente die, pater sanctus Missam celebrauit, mensæque Christi multitudinem sibi adhaerentem fecit participem, lætusque ad martyrium perrexit. Vbi autem ad Danubium intendit iter, ecce turba populi eum circumstetit, lapidesque in eum in curru sedentem iacat, à quibus tamen, Deo eum protegente, factus non est. Ille verò ex aduerso benedictionem & Crucis signum opponit. At impij homines tandem equorum retortis collis subuertunt currum, patremque humi abijciunt, & magno impetu lapidare conantur. Tum instar protomartyris Stephani primus Pannoniæ martyr, positus in terra genibus, clamauit voce magna: Domine Iesu Christe, nescias illis hoc peccatum: quia nesciunt quid faciunt. Et cum hoc dixisset, in pectore lancea percussus, obdormiuit in Domino. Eodem autem die maxima Christianorum strages facta est. Duo enim Episcopi, multi que viri religiosi intercepti sunt: quorum numerum & nomina sola Dei scientia collegit. Corpus quidem beati viri, cum in loco martyrii sui iaceret, nulla sorde commaculatum est: porro sequenti die à catholicis viris in ecclesia Dei sanctæ genitricis conditum est. Multis indè lapsis diebus, fidiſſimus sancti viri procurator Regem Andream adiit, orans, vt peregrini atque hospitis patris corpus celeriter restitueret: quod etiam impetrauit, ac deindè ad sanctum corpus perueniens, tam illud nitidum ac luculentum inuenit, acsi eo die martyrium obiisset. Itaque ad Morissenam sedem illud cum hymnis & canticis translatum, cum multa reuerentia sepelièrunt: vbi multæ gratiæ catholicis viris collatæ sunt, non tamen adhuc euidenter, vsque ad tempora Ladislai Regis, & Laurentij antistitis, qui à beato viro quintus, eius cathedram accepit. Tum enim à S. Romanæ ecclesiæ synodo iniunctum est, vt corpora eorum, qui Pannoniam fidei prædicatione irrigassent, summo honore afficerentur. Veniente etiã sedis Apostolicæ legato, & nobilium Pannoniæ coacto conuentu, sacrum huius beati martyris corpus eleuatum est, atque

Ofic 4.
Quidam per vim Pannoniæ regnum vsurpat.

Cap. 7.

Prædicte S. Gerardus im- pio regi diuinam vltionem.

Prædicte regni seditionem.

Cap. 8.

Prædicte eriam obitum suum.

Iactantur in eum lapides.

Act. 7.

Lancea percussus, migrat in cælos. Multi Christiani cæduntur.

Is S. Ladislaus fuit rex Hungariæ.

atque Regis & principum humeris trāflatum, honorificeque depositum eo loco, vbi pro meritis tanti patris superna gratia efficiendis & declarandis miraculis, largiū coruscat: Prestante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Deo patre & spiritu sancto vivit & regnat in secula seculorum, Amen.

VITA ET MARTYRIUM SS. CYPRIANI ET
IVSTINAE, AVTHORE SIMEONE METAPHRASTE:

qui tamen in eo lapsus videtur, quod hunc Cyprianum dicit Carthaginis
Episcopum, cum potius Antiochenus dicendus sit.

26. Septem-
bris iuxta
Latinos,
cum eū Me-
taphrastes
habeat 2.
Octobris.
Cap. 1.

Act. 11.
Antiochia
encomion.

Iustinae pa-
tria & parē-
tes.

Agnoscit
verū Deum.

Instruitur à
Praylio dia-
cono.

Cap. 2.
Iridet si-
mulacra.

Conatur
matrem su-
am conuer-
tere.

Sed id fru-
stra.

VITA quidem, eaq; magna, me adhortātur, vt admirer Antiochiam, nempe quod & ante orbem terrę leta accepit semen deiectum à sanctis Christi discipulis; & Christiani primū in ea sunt vocati, vt scribit magnus Lucas: & quod in vitam produxerit ad centum & sexaginta viros, qui aluerunt spicam virtutis Euangelicæ: non solū autem viros, sed etiam non paucas fœminas. Mittens ergo admirari templorum eius pulchritudinem, & murorum magnitudinem, & plantarum multitudinem, & terram bonis vberē, quam rigat Orontes præterfluens, de Iustina mihi proponam narrationem. Quæ cum post longa tempora sanctorū Apostolorum, renouāset cor illorum doctrina, athleticam produxit spicam, valdē quidem speciosam, fructu autem admodū refertam. Ei erat patria, quam diximus, Antiochia: Aedesius autem & Cledonia, parentes. Sed hæc pulchra planta multas quidem prius ferebat spinas. Nam ipsa quoque sequens errore parentum, (erant verò ij cultores idolorum, & Dei aduersarij) honorabat & colebat illorum simulacra. Cum autem ætate procedens, ad solidiorem peruēnit intelligentiam, eam lux subiit diuinæ cognitionis, vt quæ esset receptaculum dignum illuminatione eiusmodi & gratia: & coepit quidem damnare idolorum imbecillitatem, agnoscere autem verum & solum Deum. Talibus ergo rationum ascensionibus virgo animum prius expurgans, parabatur ad deiectionem salutaris sementis. Interim autem, dum hæc apud se versaret, & intenta à Deo perfectam quæreret cognitionem, quidam Praylius diaconus Antiochenus, audiente virgine, cum irā contigisset, de Saluatoris nostri & Dei dispensatione, & carnis susceptione narrauit: Quem admodū verò Gabriel princeps superiorum ordinum, ei, quæ seruata fuerat virgo ante generationes, fuit faustus nuncius mysterij: & quod concepit in vtero: & cum veterum tulisset, peperit: & quod ortum infantis stella aliarum omnium clarissima Magis significauit. Post hæc persecutus est eius manifestam in proprio mundo apparitionem, in eo conuersionem, salutarem doctrinam, miracula, propter hæc ortam inuidiam, Crucem, sepulturam, & postremò diuinam ipsam resurrectionem. Et hæc quidem Praylius.

Iusta autem (ita enim prius appellabatur) has animę suę mandabat auditiones tantam bonæ terræ semina, & sic veritatem indiēs accuratiū penetrans, profusè quidem ridebat simulacra, rectam autem fidem cordis inscribebat tabulis. Quamobrem voluit quidē venire in conspectum Praylij: solū enim audierat ea, quæ ab ipso dicta fuerant, & desiderabat perfectiū imbui eorum cognitione. Vultum autem virginalem non volens adhuc adpici, statuit quidem non videre Diaconum: clanculum verò ventitans ad ecclesiam, sic desiderabat videre Dominū, qui appropinquat ijs, qui quarunt. Non multo interiecto tempore, statuit impertire matrem ijs, quæ cognouerat: & Cur, o mater, dixit, deos colimus, quos manus nostræ constituunt? Cur artificis opera adoramus? Cur autem ignem quidem in ara, animæ autem lucernam non accendimus, neque mercamur margaritam? Non nōsti Galilæos? (Sic enim Christi assēclas solent vocare ij, qui illic habitant) ij sunt multo terribiliores dijs, qui apud nos existimantur. Ex his enim si quis aliquandò vbi sunt idola, apparuerit, illic ij, qui à nobis adorantur, perindē atque fures aut fugitiui timent & horrent. Et meritò.